

УДК 7.071.1:792.8(092)

Журавльова А. В.

ЗНАЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ДЖЕЙМСА БРАУНА ДЛЯ РОЗВИТКУ ВУЛИЧНОЇ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ (1960–1970-ті роки)

У статті з'ясовано роль музичної творчості американського співака, композитора та шоу-мена Джеймса Брауна (1933–2006) для розвитку вуличної танцювальної культури другої половини ХХ століття. У публікації проаналізовано історіографію проблеми; розглянуто етапи розвитку брейкінгу у 1960-х роках; в хронологічному порядку висвітлено творчий шлях Д. Брауна; визначено пікові події у музичній кар'єрі співака, які вплинули на становлення стилів "хіп-хоп" та "фанк" в 1970-х роках. У науковій розвідці наголошено, що після появи нової стилістики брейкінгу на концертах Д. Брауна, на початку 1970-х років було укорінено терміни: "брейк-данс", "b-boy", "b-girl"; упорядковано технічну "абетку" брейкінгу, вуличних виконавців об'єднано у молодіжні колективи.

Ключові слова: Джеймс Браун, вулична танцювальна культура, брейк-данс, соул, хіп-хоп, фанк.

В історії естрадної музики другої половини ХХ століття знайдеться не так багато імен авторитетних виконавців, творчість яких важливим чином вплинула на виникнення оригінальних форм вуличної танцювальної культури. До таких неординарних музикантів можна з повним правом віднести американського співака Джеймса Джозефа Брауна (1933–2006) – одного з родоначальників стилю "соул", найбільш впливову фігурою в поп-музиці ХХ століття (в 2004 році журнал "Rolling Stone" поставив Д. Брауна на сьоме місце в рейтингу найвидатніших музикантів доби рок-н-ролу). *Актуальність наукового дослідження* зумовлена необхідністю ретельного вивчення музичної творчості співаків, композиторів та інструменталістів другої половини ХХ століття, які створили імпульс для появи нових танцювальних стилів. Хронологічні рамки роботи охоплюють 1960–1970-ті роки. Обидві дати поєднують "золотий" час у музичній кар'єрі Д. Брауна, коли його популярність поширилася далеко за межі США.

Метою публікації став аналіз співочого доробку артиста, пов'язаного із розширенням меж танцювального стилю "брейк-данс" та виникненням нових музично-танцювальних жанрів – "хіп-хоп" та "фанк". Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких актуальних завдань: проаналізувати історіографію проблеми; розглянути розвиток брейкінгу у 1960-х роках; в хронологічному порядку висвітлити творчий шлях Д. Брауна; визначити пікові події у музичній кар'єрі співака, які вплинули на становлення стилів "хіп-хоп" та "фанк" в 1970-х роках.

Аналіз досліджень і публікацій довів, що стан заявленої наукової проблеми у вітчизняній історіографії є фактично не розробленим. У

сучасній українській науковій літературі відсутні будь-які академічні праці за цією тематикою. Водночас певний науковий доробок було створено зарубіжними (переважно американськими) дослідниками творчості Д. Брауна. Серед них: Д. Макбрайд (“Kill ‘Em and Leave: Searching for James Brown and the American Soul”, Нью-Йорк, 2016) [2], Д. Нельсон та А. Лідс (“The James Brown Reader: Fifty Years of Writing About the Godfather of Soul”, Нью-Йорк, 2008) [6], Р. Смітт (“The One: The Life and Music of James Brown”, Нью-Йорк, 2012) [7], Д. Саліван (“The Hardest Working Man: How James Brown Saved the Soul of America”, Нью-Йорк, 2008) [8] тощо. Отже, існування певних мистецтвознавчих прогалин у вітчизняній науковій літературі з історії розвитку музичної й танцювальної культури другої половини ХХ століття, спонукало до написання заявленої публікації.

Джерельною базою для створення наукової розвідки стали автобіографічні спогади співака: “James Brown: The Godfather of Soul” (Нью-Йорк, 2003), “I Feel Good: A Memoir of a Life of Soul” (Нью-Йорк, 2005) та його доньки Я. Браун (“Cold Sweat: My Father James Brown and Me”, Нью-Йорк, 2014) [2-4].

Брейкінг як один з видів вуличного танцю виник у 1960-х роках в афро-американських кварталах Нью-Йорку, Лос-Анджелеса, Сан-Франциско та інших міст США, внаслідок розвитку специфічної молодіжної культури. Остання поєднувала в собі філософію безпосередньої творчості (відображення себе в танці, культивування власної оригінальності) і своєрідний – розкутий – стиль поведінки (культура мовлення, одяг тощо). Якщо говорити про характер рухів, які використовували вуличні танцюристи, то варто зазначити, що вони не відрізнялися особливою складністю. Приміром, лише на самому початку свого еволюційного розвитку були такі складні рухи, як “headspind” (обертання на голові), “windmill” (обертання на спині, з переходом на руки), “handglides” (обертання на одній руці), “backspins” (обертання на спині) та інші танцювальні елементи (те, що сьогодні прийнято називати “старим стилем” – “old style”). “У цих танцюристів не було інформації, не було прикладів, не було вчителів, – зазначав російський дослідник О. Ісаєв у книзі “Практика брейк-дансу” (Єкатеринбург, 2017). – Їх об’єднував ритм музики. Вони експериментували в колі і “писали” перші сторінки історії брейкингу. Це був синтез рухів з різних культур [...]. У ті часи брейкінг ще не мав таких видовищних силових елементів як сьогодні, для power-move ще не було підготовлено підґрунтя” [1, с. 5].

Потрібно сказати, що брейкінг отримав широку популярність насамперед серед чорношкірих вуличних банд. Досить часто кращі танцюристи з подібних угруповань влаштовували між собою поєдинки (баттли) у формі танцювальних виходів. Подібна розрядка ставала повноцінною альтернативою для фізичного з’ясування особистих стосунків або кровопролитних сутичок за контроль над частиною вулиці або кварталу (група виконавця, що програв, погоджувалася не перетинати умовних

кордонів території суперників). На жаль, мали місце й випадки, коли танцювальний результат битви не влаштував обидві сторони, і тоді танцювальні баттли перетворювалися на справжню бійню.

Однак поступово брейкерські змагання витіснили вуличні бійки. Банди трансформувалися у брейкінгові команди, члени яких збиралися для спільних тренувань. Перемога у танцювальних змаганнях забезпечувала підвищення авторитету та посилення впливу. Продовж тренінгу вуличні танцівники винаходили нові й ускладнювали старі танцювальні елементи, збільшували їх швидкість та амплітуду виконання. Таким чином брейкінг розвивався до кінця 1960-х років, поки в його історії не з'явився темношкірий американський співак Джеймс Браун. 1969 року у телевізійному музичному шоу він вперше представив свій пісенний хіт "Get on the Good Foot", який супроводив новими танцювальними брейкінговими елементами. Приміром, один з них – стрибок з приземленням у напівшпагат – справив незабутнє враження на молоде покоління і уплинув на формування нового вуличного танцювального напрямку – "Good foot" (від назви однойменного хіта Джеймса Брауна).

Дозволимо собі розібратися, яким саме чином співакові вдалося не лише підкорити тогочасну танцювальну "тусовку", але й у подальшому започаткувати кілька нових музично-танцювальних стилів.

Насамперед відзначимо, що Джеймс Браун власне походив з вуличного середовища. Він народився в 1933 році у місті Барнуел (штат Південна Кароліна), однак виховувався в родині тітки – власниці борделю в місті Атланта (штат Джорджія, США). Оточення, в якому зростав підліток, на жаль, не сприяло становленню його як добропорядної людини. З малих років Браун виживав за рахунок дрібних крадіжок. Врешті-решт, у 16 років, він був заарештований і відправлений в тюрму. Намагаючись розважити себе під час ув'язнення, Браун імпровізував у створенні різноманітних музичних ритмів, використовуючи для цього будь-які підручні засоби: металеві ложки, каструлі і навіть пральну дошку. На одній з таких тюремних вистав його помітив власник звукозаписної студії, який згодом (після звільнення) запропонував Д. Брауну стати учасником колективу "The Famous Flames". Відомо, що ансамбль виступав з багатьма концертами на Півдні США (до речі, як і інші аналогічні колективи), демонструючи суміш госпелу і ритм-енд-блюзу. Незважаючи на те, що "The Famous Flames" на той момент був відомим переважно серед темношкірої аудиторії південних штатів, Джеймс Браун вже тоді зумів виділитися з сотень конкурентів: запальні ритми і експресивні вигуки артиста зі сцени надавали його виступам екстравагантності і неповторної динамічності.

На думку музикальних критиків, платівка Д. Брауна "Please Please Please", що вийшла в 1959 році, стала поштовхом до започаткування співаком стилю "соул". Відомо, що сингл миттєво опинився на перших позиціях американських хіт-парадів. У тому ж році Браун уклав контракт з представником гастрольної агенції "Universal Attractions" Бенном Бартом,

завдяки якому група “The Famous Flames” незабаром стала ще більш популярною. У 1960 році її новий сингл “Think” увійшов до американського “Top-40”, а в 1962 році за підтримки агенції вийшов знаменитий альбом “Live At The Apollo”. До 1963 року популярність Джеймса Брауна остаточно вийшла за межі афро-американської аудиторії. До 1965 року “The Famous Flames” було створено велику кількість оригінальних музичних хітів. Серед них – балада “It’s a Man’s, Man’s, Man’s World”, яка сприяла популярності співака за межами США і зміцненню його статусу зірки на світовому музичному ринку.

З 1964 року, перебуваючи на піку популярності, Д. Браун почав свої перші експерименти з вокальним виконанням та музичним оранжуванням. Його пісні набули більш речитативного характеру, в них значно посилилась роль ритм-секції і зменшилась мелодійна структура композиції. Пошук нових способів творчої реалізації привів Д. Брауна до створення композицій в стилі “фанк”. Окремі музикознавці мають різні думки з приводу того, яка саме композиція співака започаткувала напрям. Прийнято вважати, що нею стала пісня “Out Of Sight”, написана в 1954 році.

Музичні хіти другої половини 1960-х років, створені Д. Брауном, вплинули на виконання і стиль сучасного хіп-хопу. Варто хоча б відзначити появу таких синглів, як: “I Got You” (більш відома, як “I Feel Good”) (1965, досить популярний і в наш час), “Papa’s Got a Brand New Bag” (1967, премія “Греммі”), “Cold Sweat” (1967), “Licking Stick, Licking Stick” (1968). У цих та багатьох інших піснях співак вперше відкрито заявив власні претензії світові щодо інтересів темношкірого населення США. Наприклад, Браун публічно виступив проти заворушень, які виникли після вбивства лідера “Руху за громадянські права темношкірих в США” – Мартіна Лютера Кінга, і записав сингли “America Is My Home” та “Say It Loud, I’m Black And I’m Proud!” Слова проповідника американського прогресивізму: “Скажи на повний голос: я чорний і тим пишаюсь!” – стали для Брауна головним гаслом у боротьбі проти расової дискримінації.

На початку 1970-х років співак певною мірою переглянув свої музичні погляди: на зміну групі “The Famous Flames” прийшов новий колектив – “The JB’s”. Разом з учасниками бенду, артист записав платівку “I Feel Like Being”, яка згодом стала класикою танцювальної музики. Твори, представлені публіці групою “The JB’s”, здалися слухачам 1970-х років більш значними і цікавими, ніж ті, що виконувалися “The Famous Flames”, і тому популярність Брауна ще більше зросла. В 1973 році (у співавторстві) Д. Браун написав музику до фільмів “Black Caesar” та “Slaughter’s Big Rip Off”.

До початку 1980-х років нові віяння в музиці почали поступово витісняти Д. Брауна з вершин світових хіт-парадів. Намагаючись виправити ситуацію, яка склалася навколо його творчості, співак почав змінювати ритмічну основу своїх творів. Таким чином, творчі пошуки Брауна в середині 1980-х років призвели до народження ще одного нового музичного напрямку – репу. І в цьому контексті варто наголосити, що сучасні репери

досить часто використовують записи співака, знаходячи в них невичерпне джерело для власного натхнення.

У 1986 році під час відкриття Залу і музею слави рок-н-ролу ("Rock and Roll Hall of Fame") Д. Брауна визнали однією з найважливіших фігур в історії становленні цього жанру. На жаль, в 1988 році, через свій запальний характер співак черговий раз потрапив до в'язниці за звинуваченням у нападі на поліцейського. Через рік після звільнення, на підтримку своєї сценічної популярності, Браун створив такі сингли, як "James Brown is alive!" (на противагу пісні "James Brown Is Dead" – з'явилась у 1991 році внаслідок чуток про передчасну смерть співака), а також "Who is this James Brown?" У 1993 році Джеймса Брауна нагородили премією "Греммі" за винятковий внесок у становлення музичного мистецтва, а в 2000-му – його було визнано одним з найвидатніших композиторів сучасності, ім'я якого записали у Національний реєстр Залу слави композиторів США.

Щоб відповісти на питання: наскільки потужно творчість Джеймса Брауна вплинула на розвиток вуличного танцю в США, варто зазначити окремі пікові події у розвитку даної субкультури.

Отже, після появи нової стилістики брейкінгу на концертах Джеймса Брауна, на початку 1970-х років журналістами був створений термін "брейк-данс", крім того, для точної ідентифікації стали використовувати терміни "b-boy" і "b-girl": скорочена форма слів "break-boy" і "break-girl". Втім, існували й інші версії походження даних термінів: за одною з них, "b-boy" походило від "bronx-boy" – району, де зародився брейкінг; за іншою – похідним для "b-boy" слугувало африканське слово "boioing" – дослівно: "танець, що складається з стрибків".

До початку 1970-х років, набувши досвіду й упорядкувавши технічну "абетку" брейкінгу, його виконавці почали об'єднуватися у колективи, намагаючись таким чином виділитись із загального вуличного середовища. Дослідник О. Ісаєв називає серед перших команд окремих районів Нью-Йорку (зокрема, Бронкса і Гарлема) такі танцювальні групи як: "The Nigga Twins", "The Zulu Kings", "The Seven Deadly Sinners", "Shanghai Brothers", "The Bronx Boys", "Rockwell Association". Першими відомими бі-боями стали: Spy, Robbie Rob і Beaver, Vinnie, Off, Willie Wil, Lil 'Carlos, Shorty, James Bond, Larry Lar, Charlie Rock, Walter тощо [1, с. 6-7].

В середині 1970-х років американський діджей Кевін Донован (більш відомий як Afrika Bambaataa) – палкий прихильник творчості Джеймса Брауна, створив напіврелігійну організацію "Zulu Nation" та команду брейкерів "Zulu Kings". Саме цей момент став поштовхом для започаткування у вуличній танцювальній культурі стилю "хіп-хоп", формування його ідеології, яка культивувала синтез вуличних мистецтв – брейкінгу, репу та графіті. Останнє творче поєднання, на думку творців руху, активно відволікало молодь від агресії, наркотиків та злочинності. Згодом (в 1976 році), Африка Бамбаатаа відкрив для виконавців брейкінга новий музичний стиль – електро-фанк. Одночасно з цим був винайдений

скретч (техніка обертання вінілових платівок для змішування музичних тем), а також автоматичне циклування треків.

Інший прихильник вокального мистецтва Джеймса Брауна (безпосередньо вихований на його музиці) – діджей Кул Херк, почав першим підключати мікрофон на вечірках і звертатися до танцюристів під час їх танцювальних імпровізацій в колі. Явище отримало нову оригінальну назву – “emseeing” (від англійського “emcee” – ведучий, конферансьє). Крім того, під час роботи за пультом Херк ставив одночасно дві платівки і по черзі прокручував їх руками на необхідне місце, віднайшовши таким чином, новий напрямок у музиці – брейкбіт (згодом поєднав його з вуличним репом, і створив додатковий напрям для розвитку музики хіп-хоп). Кул Херк першим придумав циклування інструментальних програшів пісень на кілька хвилин, даючи танцівникам можливість утворити коло для брейкінгу. Діджею також належала ідея влаштування танцювальних вечірок на відкритому повітрі – “опен-ейр”. Отже, всі перераховані оригінальні музичні технології, започатковані впродовж 1960–1970-х років, відкрили величезні можливості для танцюристів і висунули брейкінг на світовий просценіум.

Підсумовуючи, оприлюднений у науковій публікації матеріал, наголосимо на таких висновках:

1. Аналіз досліджень і публікацій довів, що заявлена проблематика розглядалася лише у роботах закордонних науковців (Д. Макбрайд, Д. Нельсон, А. Лідс, Р. Смітт, Д. Саліван тощо) і є цілком не розробленою серед вітчизняних дослідників.

2. Брейкінг як один з видів вуличного танцю виник в 1960-х роках внаслідок розвитку специфічної молодіжної культури, яка виникла на ґрунті філософії культивування власної оригінальності. Брейкінг отримав широку популярність насамперед серед чорношкірих вуличних банд, члени яких використовували танець як засіб для вирішення гострих конфліктних ситуацій. Згодом вуличні банди перетворилися на брейк-данс команди, члени яких поступово створили й вдосконалили технічну школу брейкінгу.

3. Величезний вплив на розвиток брейкінгу мала творчість американського співака і композитора Джеймса Брауна, який у власних вокальних та інструментальних пошуках започаткував кілька нових музично-танцювальних стилів. Народився співак 1933 року у м. Барнуел (Південна Кароліна). Перший успіх та світову славу принесла артистові участь у музичному гурті “The Famous Flames”, згодом трансформована на “The JB’s”. На початку 1980-х років популярність Д. Брауна пішла на спад, проте на початку 2000-х років музичним суспільством США його було визнано одним з найвидатніших композиторів сучасності.

4. Серед пікових подій у музичній кар’єрі Д. Брауна, які сприяли виникненню нових музично-танцювальних стилів у 1960–1970-х роках варто назвати: запис платівки “Please Please Please” (1959), яка стала відображенням стилю “соул”; пісня “Out Of Sight” (1954) – започаткувала напрям “фанк”; музичні хіти другої половини 1960-х років – “I Feel Good”

(1965), "Papa's Got a Brand New Bag" (1967), "Cold Sweat" (1967), "Licking Stick, Licking Stick" (1968) та інші – вплинули на виконання і стиль сучасного хіп-хопу.

Таким чином, **наукова новизна** публікації полягає в оприлюдненні нових результатів з історії розвитку вуличної танцювальної культури. Зокрема, йдеться про вплив естрадної музики 1960–1970-х років на створення таких танцювальних напрямів, як "брейк-данс", "хіп-хоп", "фанк" (у подальшому – джаз-фанк).

Наголосимо, що вивчення актуальних проблем з історії сучасних танцювальних субкультур залишається першочерговим завданням вітчизняних мистецтвознавців (насамперед істориків танцю) й потребує подальшої дослідницької уваги із викладенням здобутих результатів у фахових статтях та монографіях.

Використана література:

1. *Исаев А.* Практика брейк-данса. Каждый достигает таких результатов, которых он сам решил достиг / А. Исаев. – Екатеринбург : Издательские решения, 2017. – 80 с.
2. *McBride J.* Kill 'Em and Leave: Searching for James Brown and the American Soul / J. McBride. – New York : Spiegel & Grau, 2016. – 256 p.
3. *Brown J.* James Brown: The Godfather of Soul / J. Brown. – New York : Da Capo Pres, 2003. – 384 p.
4. *Brown J.* I Feel Good: A Memoir of a Life of Soul / J. Brown. – New York : NAL Hardcover, 2005. – 272 p.
5. *Brown Y.* Cold Sweat: My Father James Brown and Me / Y. Brown. – New York : Chicago Review Press, 2014. – 208 p.
6. *Nelson G., Leeds A.* The James Brown reader: 50 years of writing about the godfather of soul / G. Nelson, A. Leeds. – New York : Plume, 2008. – 318 p.: ill.
7. *Smith R.J.* The One: The Life and Music of James Brown by / R.J. Smith – New York : Avery, 2012. – 464 p.
8. *Sullivan J.* The Hardest Working Man: How James Brown Saved the Soul of America / J. Sullivan. – New York : Gotham, 2008. – 256 p.

References:

1. *Isaev A.* Praktika breyk-dansa. Kazhdyy dostigaet takikh rezultatov, kotorykh on sam reshil dostich / A. Isaev. – Yekaterinburg : Izdatelskie resheniya, 2017. – 80 s.
2. *McBride J.* Kill 'Em and Leave: Searching for James Brown and the American Soul / J. McBride. – New York : Spiegel & Grau, 2016. – 256 r.
3. *Brown J.* James Brown: The Godfather of Soul / J. Brown. – New York : Da Capo Pres, 2003. – 384 r.
4. *Brown J.* I Feel Good: A Memoir of a Life of Soul / J. Brown. – New York : NAL Hardcover, 2005. – 272 r.
5. *Brown Y.* Cold Sweat: My Father James Brown and Me / Y. Brown. – New York : Chicago Review Press, 2014. – 208 r.
6. *Nelson G., Leeds A.* The James Brown reader: 50 years of writing about the godfather of soul / G. Nelson, A. Leeds. – New York : Plume, 2008. – 318 p.: ill.
7. *Smith R.J.* The One: The Life and Music of James Brown by / R.J. Smith – New York : Avery, 2012. – 464 r.
8. *Sullivan J.* The Hardest Working Man: How James Brown Saved the Soul of America / J. Sullivan. – New York : Gotham, 2008. – 256 r.

ЖУРАВЛЁВА А. В. Значение музыкального творчества Джеймса Брауна для развития уличной танцевальной культуры (1960–1970-е гг.).

В статье определена роль музыкального творчества американского певца, композитора и шоу-мена Джеймса Брауна (1933–2006) для развития уличной танцевальной культуры второй половины XX века. В публикации проанализирована историография проблемы; рассмотрены этапы развития брейкинга в 1960-х годах; в хронологическом порядке освещен творческий путь Д. Брауна; определены пиковые события в музыкальной карьере певца, повлиявшие на становление стилей “хип-хоп” и “фанк” в 1970-х годах. В научной разработке отмечено, что после появления новой стилистики брейкинга на концертах Д. Брауна, в начале 1970-х годов было укоренено термины: “брейк-данс”, “b-boy”, “b-girl”; сформировалась техническая “азбука” брейкинга, уличные исполнители объединились в молодежные коллективы.

Ключевые слова: Джеймс Браун, уличная танцевальная культуры, брейк-данс, соул, хип-хоп, фанк.

ZHURAVLYOVA A. V. Value of musical creation of James Brauna for development of street dancing culture (1960–1970th).

In the article the role of musical creation of the American singer, composer and show-barter of James Brauna (1933–2006) is certain for development of street dancing culture of the second half of XX age. Historiography of problem is analysed in a publication; the stages of development of breykinga are considered in 1960th; the creative way of D is lighted up in a chronologic order. Brauna; the events of spades are certain in the musical career of singer, influencng on becoming of styles and “funk” “khip-khop” in 1970th. It is marked in scientific development, that after appearance of new stilistiki of breykinga on the concerts of D. Brauna, at the beginning of 1970th terms were engrained: “брейк-данс”, “b-boy”, “b-girl”; the technical “alphabet” of breykinga was formed, street performers united in youth collectives.

Keywords: James Braun, street dancing cultures, брейк-данс, soul, khip-khop, funk.

УДК 3787.091.322-042.65

Ковчина І. М., Панченко М. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

У статті розкриваються важливі аспекти організації самостійної роботи студентів вищого навчального закладу. Автори, узагальнюючи власний досвід аудиторної роботи, наводять практичні приклади самостійної роботи студентів-міжнародників як під час навчальних занять, так і поза ними. Сучасні європейські стандарти освітнього простору вимагають як від викладача, так і від студента обізнаності, креативності та самовдосконалення шляхом використання нових методик аудиторної та позааудиторної роботи. Вагома частина у засвоєнні знань надається самостійній роботі студента. Запропоновані нами методики засвоєння знань студентами-міжнародниками в позааудиторний час підібрані з врахуванням всіх особливостей міжнародної діяльності та міжнародного досвіду, дають змогу розвинути творчу сторону особистості та стануть необхідними під час майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: самостійна робота, студенти, організація, компетенції.